

بیست و دومین کنفرانس اپتیک و فوتونیک ایران
و هشتمین کنفرانس مهندسی و فناوری فوتونیک ایران
۶ تا ۸ بهمن ماه ۱۳۹۴، دانشگاه یزد

مطالعه اثر افزودنی نانوذرات دی اکسید تیتانیوم بر رسانندگی الکتریکی و گاف اپتیکی کامپوزیت LDPE/TiO₂

حجت امراللهی بیوکی، محمود برهانی زرنندی، شیرین شایق، نرجس کبیری

دانشگاه یزد، دانشکده فیزیک، گروه اتمی مولکولی

چکیده - صفحات پلی اتیلن سبک با درصدهای مختلف نانوذرات دی اکسید تیتانیوم با روش مذاب تهیه شدند. تأثیر درصد وزنی نانوذرات دی اکسید تیتانیوم بر خواص الکتریکی و اپتیکی نمونه‌ها از قبیل رسانندگی الکتریکی، گاف انرژی و ضریب خاموشی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج اندازه‌گیری‌های طیف *Uv-vis* و رسانندگی نشان می‌دهد که با افزایش نانوذرات TiO₂ و همچنین افزایش دما، رسانندگی الکتریکی نمونه‌ها به میزان ۱۵۰٪ افزایش می‌یابد. همچنین گاف اپتیکی و ضریب خاموشی نمونه‌ها با افزایش درصد وزنی TiO₂ به مقدار قابل ملاحظه‌ای کاهش پیدا می‌کند و گاف انرژی برای نمونه با ۳۰٪ وزنی TiO₂ به ۲/۴ eV کاهش می‌یابد.

کلیدواژه- پلی اتیلن سبک، دی اکسید تیتانیوم، رسانندگی الکتریکی، گاف اپتیکی

Effect of TiO₂ Nanoparticles on the Electrical Conductivity and Optical Band-gap of LDPE/TiO₂ Composite

Hojjat Amrollahi Bioki, Mahmoud Borhani Zarandi, Shirin Shayegh, Narjes Kabiri

Department of Physics, Yazd University, Yazd

Abstract- The present paper reports the fabrication of LDPE/TiO₂ nanocomposites by incorporating TiO₂ in low density polyethylene (LDPE) followed by the melting method. The effect of addition of TiO₂ nanoparticles on the electrical and optical properties of samples was studied. UV-visible spectroscopy and I-V characteristic were performed to study the optical and electrical parameters such as electrical conductivity, energy band gap and extinction coefficient of nanocomposites. The significant enhancement in the electrical properties of LDPE/TiO₂ compared with pure LDPE was observed with a 30 wt% TiO₂ loading, such as 150% increase in electrical conductivity. The energy band gap and extinction coefficient significantly reduced with increasing TiO₂ content up to 30 wt%, such as energy band gap decreases to 2.4 eV.

Keywords- Low density polyethylene, TiO₂, Electrical conductivity, Optical band gap

۱- مقدمه

دستگاه پرس گرم Dr. Collin به صورت صفحات یکنواختی به ابعاد ۱۲×۱۲ سانتی متر مربع و ضخامت ۲mm تهیه شد. رسانندگی الکتریکی نمونه‌ها در حین سرد شدن با روش چهار نقطه‌ای با استفاده از دستگاه DC Resistance ساخت شرکت CEASE ایتالیا طبق رابطه (۱) محاسبه می‌شود:

$$\sigma = \frac{I \ln 2}{V \pi d} \quad (1)$$

که در آن I جریان اندازه‌گیری شده و V ، ولتاژ اندازه‌گیری شده، و d ضخامت نمونه‌ها بر حسب سانتی‌متر می‌باشد. تئوری جذب اپتیکی رابطه‌ی بین ضریب جذب و انرژی فوتون تابیده شده را به صورت:

$$\alpha h\nu = k(h\nu - E_g)^{m/2} \quad (2)$$

می‌دهد که E_g گاف انرژی اپتیکی، k یک عدد ثابت، m نیز عدد ثابتی است که برای نیمرسانا با گاف انرژی مستقیم تقریباً برابر یک و برای نیمرسانا با گاف انرژی غیر مستقیم برابر ۳ است و α ضریب جذب می‌باشد و از قاعده لمبرت به دست می‌آید:

$$\alpha = -\frac{1}{t} \ln(A) = \frac{2.303A \cdot \rho}{C \cdot t} \quad (3)$$

که t ضخامت، A جذب لایه، ρ چگالی نانوذرات TiO_2 و C غلظت نانوذرات است. در رابطه (۱) هرگاه $(\alpha h\nu)^2$ برابر صفر شود، گاف انرژی برابر انرژی فوتون تابیده شده خواهد بود. لذا با برون یابی نمودار $h\nu - (\alpha h\nu)^2$ می‌توان مقدار گاف انرژی را بدست آورد. همچنین با رسم نمودار $(\alpha h\nu)^2$ بر حسب $h\nu$ می‌توان به مستقیم یا غیر مستقیم بودن گاف انرژی پی برد [۳].

ضریب خاموشی لایه با طول موج (λ) و ضریب جذب لایه (α) بصورت زیر ارتباط دارد:

$$k = \frac{\alpha \lambda}{4\pi} \quad (4)$$

۳- بحث و نتایج

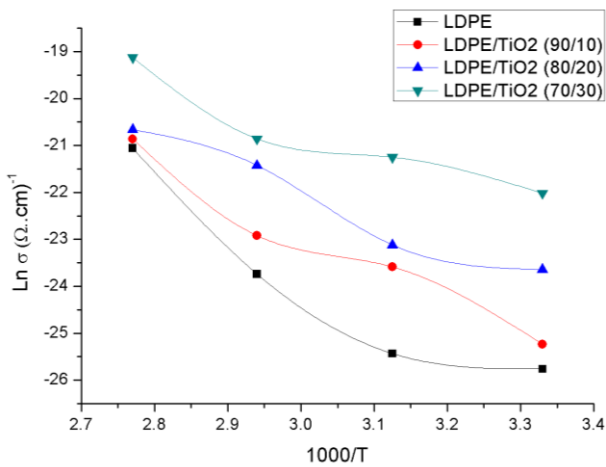
شکل ۱، رسانندگی الکتریکی نانوکامپوزیت پلی اتیلن را بر حسب درصد وزنی TiO_2 در دمای مختلف نشان می‌دهد، به نظر می‌رسد با افزایش درصد TiO_2 رسانندگی افزایش

فرایند اختلاط فیزیکی، یک روش عمومی است که برای اصلاح خواص پلیمرها به کار می‌رود. به همین علت اصطلاحاً به آن، آلیاژ ماکرومولکولی می‌گویند. آمیزه اتیلن وینیل استات/کربن سیاه (EVA/CB)، انعطاف پذیری پلی اتیلن دارای اتصالات عرضی را به مقدار زیادی بهبود می‌بخشد [۱]. پلیمرهای عایق، می‌توانند رفتار نیمه رسانایی نیز کسب نمایند. برای این کار، ذرات رسانا به داخل بافت پلیمری، دوپه می‌شوند [۲]. نانو ساختارهای دی‌اکسید تیتانیوم در طول سال‌های اخیر به خاطر خصوصیات قابل توجه آنها برای کاربردهای الکتریکی و فوتوالکتریکی توجه خیلی زیادی را به خود جلب کرده‌اند. بیشترین کاربرد آن در دستگاه‌های گسیل اشعه ماوراء بنفش می‌باشد. دی-اکسید تیتانیوم به خاطر خصوصیات پایدار آن در مقابل خوردگی نوری و شیمیایی همانند اکسیدروی یک ماده نیمه‌هادی بالقوه در تبدیل انرژی خورشیدی است. امروزه از ترکیب اکسیدتیتانیوم در سطح وسیع به صورت نانوذرات در ساختار پلیمرها به دلیل خاصیت فوتوکاتالیزوری، پایداری در برابر نفوذ اشعه ماوراءبنفش و خواص حرارتی و الکتریکی و مکانیکی ویژه آن در صنایع مختلف مانند صنایع غذایی و بسته بندی استفاده می‌شود. در این تحقیق، رفتار الکتریکی پلی اتیلن پر شده با نانوذرات TiO_2 مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین خواص اپتیکی نانوکامپوزیت‌های پلی اتیلن/دی‌اکسید تیتانیوم با استفاده از اندازه‌گیری‌های اسپکتروفوتومتری جذب در محدوده طول موج ۳۵۰-۸۵۰ nm بررسی شد.

۲- بخش تجربی

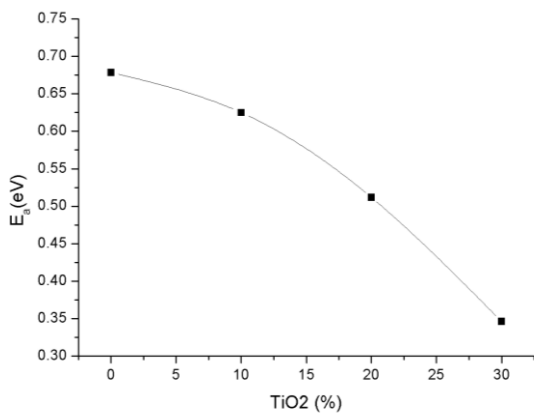
در این تحقیق، گرانول پلی‌اتیلن دانسیته کم با نام تجاری LDPE0075 و دانسیته 0.921 g/cm^3 محصول شرکت پتروشیمی بندر امام به عنوان ماتریس پلیمری و نانوذرات دی‌اکسید تیتانیوم ساخت شرکت DEGUSSA به صورت (P25:%80anatase,%20rutile) و اندازه قطر ذرات ۳۰ نانومتر به عنوان پرکننده انتخاب و با دستگاه اکسترودر (EXTRUDER) در دمای 160°C با سرعت ۳۰ دور بر دقیقه و با درصدهای وزنی ۱۰٪، ۲۰٪، ۳۰٪، TiO_2 مخلوط شدند. مخلوط LDPE/ TiO_2 از طریق قالب‌ریزی تحت فشار ۱۰۰ bar به مدت ۱۰ دقیقه با استفاده از

رسانندگی الکتریکی نسبت داده شود که به کاهش فاصله میان ذرات TiO_2 مربوط می‌شود [۵].

شکل ۲: نمودار تغییرات رسانندگی بر حسب دما برای تعیین انرژی فعالساز ترکیبات $LDPE/TiO_2$

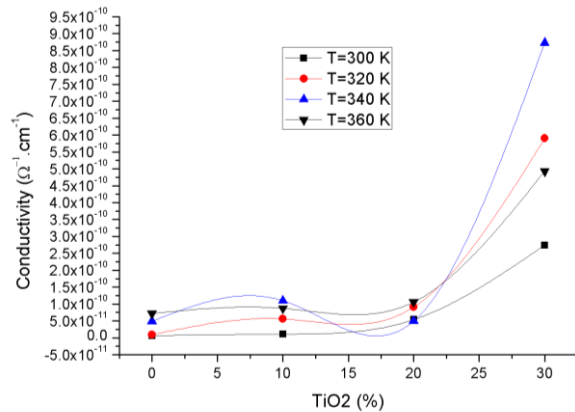
همانطور که از شکل ۳ مشاهده می‌شود افزایش غلظت TiO_2 باعث کاهش انرژی فعالساز ترکیب $LDPE/TiO_2$ می‌شود که یک دلیل منطقی برای بحث بالاست.

شکل ۳: نمودار تغییرات انرژی فعالساز $LDPE$ بر حسب درصدهای TiO_2 وزنی

در شکل ۴، طیف جذب اپتیکی صفحات نانوکامپوزیت $LDPE/TiO_2$ برای درصدهای وزنی مختلف TiO_2 در گستره طول موج ۳۵۰ تا ۸۵۰ نانومتر نشان داده شده است. همان طور که در شکل ۴ ملاحظه می‌شود توان جذب نمونه با افزایش درصد TiO_2 ، افزایش می‌یابد، البته افزودن TiO_2 به درون ماتریس پلیمری باعث می‌شود که جذب نمونه‌ها در طول موج‌های کوتاه‌تر قدری بیشتر باشد، که این امر ممکن است به دلیل تغییر در اندازه

می‌یابد که برای درصدهای وزنی TiO_2 کمتر از ۳۰٪ نظم خاصی مشاهده نمی‌شود ولی برای درصد وزنی TiO_2 تا ۳۰٪ وزنی این افزایش رسانندگی به طور قابل ملاحظه‌ای مشهود می‌باشد. رسانش الکتریکی پلی‌اتیلن با مقدار پرکننده کمتر از آستانه نفوذ با افزودن نانوذرات TiO_2 به فرمول‌بندی به شدت افزایش می‌یابد. بنابراین افزایش رسانندگی با افزایش درصد TiO_2 به دلیل افزایش حامل‌های بار است، که با افزایش پرکننده، تحرک حامل‌های بار افزایش می‌یابد. همچنین از شکل ۱ مشاهده می‌شود رسانندگی الکتریکی با افزایش دما افزایش می‌یابد و نمونه‌ها دارای ضریب مقاومت گرمایی منفی می‌باشند. تعبیر این حقیقت این است که زنجیره‌های پلیمری و ذرات TiO_2 برای حامل‌های بار مثل دام عمل می‌کنند و به وسیله فرایند جهش سوق پیدا می‌کنند به طوریکه با افزایش دما، نواحی پلیمری شروع به حرکت می‌کنند، بارهای به دام افتاده را آزاد می‌کنند. درجه آزادی بارهای به دام افتاده ارتباط نزدیکی با حرکت مولکولی دارد [۴].

شکل ۱: تغییرات رسانندگی الکتریکی نمونه‌های پلی‌اتیلن پر شده با درصدهای مختلف TiO_2 در دماهای مختلف

شکل ۲، رابطه بین لگاریتم طبیعی رسانندگی و معکوس دمای مطلق ترکیب $LDPE/TiO_2$ را نشان می‌دهد که با استفاده از رابطه

$$\sigma = \sigma_0 \exp(-E_a / K_B T) \quad (5)$$

انرژی فعالساز E_a محاسبه می‌شود. انرژی فعالساز به دست آمده برای نمونه‌های خالص و درصدهای پایین TiO_2 به حرکت گرمایی یون‌ها و مولکول‌ها نسبت داده می‌شود، درحالی‌که انرژی فعالساز پایین مربوط به نمونه‌های با درصد بالای TiO_2 می‌تواند به مکانیسم

بلورینگی پلیمر به علت نفوذ نانوذرات دی اکسید تیتانیوم در آن باشد.

جدول ۱: گاف انرژی نانوکامپوزیت LDPE با نانوذرات TiO₂

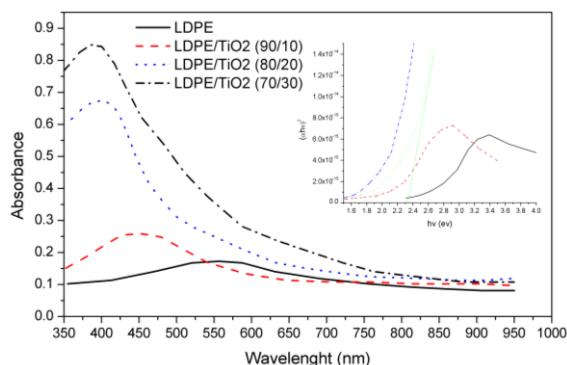
LDPE/TiO ₂ (wt%)	LDPE	۹۰/۱۰	۸۰/۲۰	۷۰/۳۰
E _g (eV)	۵/۶	۴/۲	۲/۵	۲/۴

۴- نتیجه گیری

نانوذرات TiO₂ با درصدهای وزنی ۱۰٪، ۲۰٪ و ۳۰٪ در ماتریس پلی اتیلن با دانسیته کم تزریق شد و خواص الکتریکی و اپتیکی نانوکامپوزیت LDPE/TiO₂ از قبیل رسانندگی الکتریکی، انرژی فعال سازی، گاف انرژی اپتیکی و ضریب خاموشی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این بررسی نشان داد که با افزایش مقدار آمیزه نانوذرات و همچنین افزایش دما، رسانندگی الکتریکی نانوکامپوزیت با ۳۰٪ وزنی TiO₂ به بیشترین مقدار خود می رسد. انرژی فعال سازی نمونه ها، گاف انرژی و ضریب خاموشی نمونه ها با افزایش نانوذرات TiO₂ به طور چشمگیری کاهش پیدا می کند به طوری که برای نمونه های با ۳۰٪ وزنی TiO₂ گاف انرژی اپتیکی به ۲/۴ eV کاهش پیدا می کند که می توان به عنوان لایه محافظ در برابر پرتوهای UV و همچنین لایه جاذب نور مرئی در سلول های خورشیدی انعطاف پذیر استفاده شود.

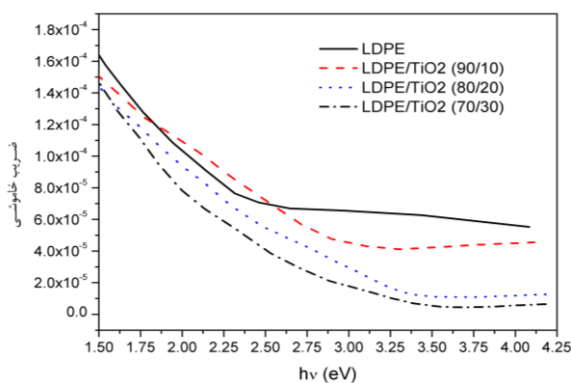
مراجع

- [1] G. Kalaprasad, P. Pradeep, G. Mathew, C. Pavithran, S. Thomas, "Thermal conductivity and thermal diffusivity analyses of low-density polyethylene composites reinforced with sisal, glass and intimately mixed sisal/glass fibres", Composites Science and Technology, Vol. 60, No. 16, pp. 2967-2977, 2000.
- [2] F. Hernández- Sánchez, "Heat capacity measurement in polymers using a differential scanning calorimeter: Area measurement method", Journal of applied polymer science, Vol. 105, No. 6, pp. 3562-3567, 2007.
- [3] A. G. Niaki, A. Bakhshayesh, M. Mohammadi, "Double-layer dye-sensitized solar cells based on Zn-doped TiO₂ transparent and light scattering layers: Improving electron injection and light scattering effect", Solar Energy, Vol. 103, pp. 210-222, 2014.
- [4] Z. Al-Ramadhan, "Effect of Nickel salt on electrical properties of polymethylmethacrylate", J. of college of Education, Al-Mustansiriyah Univ, Vol. 3, pp. 44, 2008.
- [5] M. H. Harun, E. Saion, A. Kassim, M. Y. Hussain, I. S. Mustafa, M. A. A. Omer, "Temperature dependence of ac electrical conductivity of PVA-PPy-FeCl₃ composite polymer films", Malaysian Polymer Journal 13, Vol. 2, pp. 24-31, 2008.
- [6] S. Kim, "Simultaneous determination of refractive index, extinction coefficient, and void distribution of titanium dioxide thin film by optical methods", Applied optics, Vol. 35, No. 34, pp. 6703-6707, 1996

شکل ۴: طیف جذب اپتیکی و نمودار $(\alpha h\nu)^2$ بر حسب $h\nu$ برای نانوکامپوزیت LDPE/TiO₂ با درصدهای مختلف نانوذرات TiO₂

با توجه به شکل ۴، از روی نمودار $(\alpha h\nu)^2$ بر حسب $h\nu$ مقادیر گاف انرژی نانوکامپوزیت LDPE/TiO₂ بر حسب درصدهای وزنی نانوذرات TiO₂ به دست آمد که نتایج آن در جدول ۱ آورده شده است. شکل ۵، نمودار تغییرات ضریب خاموشی نانوکامپوزیت LDPE/TiO₂ را بر حسب انرژی فوتون برای درصدهای وزنی مختلف از نانوذرات TiO₂ نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود گاف انرژی و ضریب خاموشی نمونه ها به شدت به مقادیر وزنی TiO₂ بستگی دارد به طوری که با افزایش حتی ۱۰٪ وزنی TiO₂ گاف انرژی نانوکامپوزیت کاهش چشمگیری پیدا می کند و به مقادیر نزدیک به گاف انرژی TiO₂ نزدیک می شود که با نتایج دیگران همخوانی دارد [۶].

شکل ۵: نمودار تغییرات ضریب خاموشی نانوکامپوزیت LDPE/TiO₂ با درصدهای مختلف وزنی TiO₂ بر حسب انرژی فوتون فرودی